

Upholding labor rights in the Middle East
A project co-funded by the European Union

קו לעובד
Worker's Hotline
عنوان العامل

כסף שחור, עבודה שחורה

גביית דמי תיווך ממהגרי עבודה בסיעוד בישראל

קו לעובד, 2013

קו לעובד הינה עמותה ללא כוונת רווח, שמטרתה להגן על זכויות העובדים המקופחים ביותר במשק הישראלי. מאז הקמתה בשנת 1991, מסייעת עמותת קו לעובד לעובדות ולעובדים אזרחי ישראל, למהגרי ולמהגרות עבודה, לעובדות ולעובדים פלסטינים מהשטחים הכבושים, לפליטים, למבקשי מקלט ולקורבנות סחר בבני אדם למצות את זכויותיהם. כמו כן, העמותה פועלת לשינוי חקיקה ולהעלאת המודעות הציבורית לזכויות עובדים.

העמותה מפעילה שלושה סניפים, בשניים מהם מתקיימת קבלת קהל של מהגרי עבודה בענף הסיעוד - בחיפה ובתל-אביב.

העמותה מופעלת על ידי 23 אנשי צוות ולמעלה מ-100 מתנדבים העוסקים במתן סיוע פרטני, פעילות משפטית, באיסוף מידע, ובתיעוד שוק העבודה מנקודת מבטם של העובדים החלשים. הטיפול הממוקד בתלונות, יחד עם המידע המתקבל מן הפונים באמצעות הדוא"ל, אתר האינטרנט, הטלפון ועמוד הפייסבוק, מאפשרים לנו למפות תופעות של ניצול ושל הפרות חוק שיטתיות, תוך זיהוי המנגנונים המאפשרים את קיפוחם של עובדים ועובדות מוחלשים.

משרדינו:

תל אביב	נחלת בנימין 75	טל' 03-6883766	פקס: 03-6883537
חיפה	הרצל 18 קומה ב' חדר 224	טל' 04-8643350	פקס: 04-8644238
נצרת	מרכז הבשורה, אזור המעיין	טל' 04-6082228	פקס: 04-6082228-153
אתר:	www.kavlaoved.org.il	דוא"ל:	email@kavlaoved.org.il

כתיבה: עידית לבוביץ' וזהבית פרידמן

"In my country Philippines we pay a lot of money in the agency to come here and it cost 5000\$ to 6000\$...and we can't afford for that so we need to loan for the bank or to borrow someone just to provide for that amount. And we pay for that amount during almost 2 years in service"

- מ', עובדת סיעוד מהפיליפינים -

מאז החלה מדינת ישראל להביא מהגרי עבודה לישראל, הופרטו שירותי הבאת העובדים הזרים והועברו לידי חברות כח אדם פרטיות. מהגרי עבודה שביקשו להגיע לישראל נדרשו לשלם סכומים גבוהים עבור דמי תיווך. בענפי החקלאות והבניין סכומים אלו טיפסו במהלך השנים והגיעו עד לשיא של \$31,000 לעובד, ובענף הסיעוד שילמו כל מהגרי העבודה, ועודם משלמים, סכומים של 5,000-13,000 דולר תמורת אשרת עבודה בסיעוד. גביית דמי התיווך הגבוהים נעשתה תמיד בניגוד לחוק, אולם החוק לא נאכף, ומדינת ישראל נמנעה מלהיאבק בנוהג פסול זה.

מזה שנים ארוכות מנהלת עמותת "קו לעובד" התדיינות בבג"ץ בעניין חובת המדינה להבטיח כי מהגרי העבודה הבאים לישראל לא ישלמו דמי תיווך מופקעים, באמצעות שיתוף פעולה ביטורלי עם מדינות המוצא, ובסיוע אירגון העבודה הבינלאומי. העתירה בעניין זה- בג"ץ 2405/06 קו לעובד נ' משרד החוץ - הוגשה בשנת 2006 והתדיינות בה הביאה, עד היום, להישגים משמעותיים, שבראשם הסכם עם תאילנד להבאת מהגרי עבודה בחקלאות בפיקוח ארגון העבודה הבינלאומי וכן הסכמים בתחום הבניין עם בולגריה ורומניה. עם זאת, ככל שדברים אמורים בתחום הסיעוד, אשר בו מועסקים למעלה מ-60% ממהגרי העבודה בעלי האשרה בישראל - התחום שלגביו אין כוונה לחדול באופן הדרגתי מהסתמכות על מהגרי עבודה (כפי שמתוכנן בענפי החקלאות והבניין) - לא בוצע צעד להסדר כלשהו אשר יאפשר הגעת מהגרי העבודה ללא תשלום של דמי תיווך מופקעים, ואף אין, ככל שידיעתנו מגעת, כל תכנית פעולה קונקרטית שבצדה לוחות זמנים לטיפול בנושא זה.

בהמשך נציג את תוצאות הסקר שנערך ע"י עמותת "קו לעובד" במהלך חודש מרץ 2013 בקרב 835 מהגרי עבודה שהגיעו לישראל באשרת עבודה לענף הסיעוד בין השנים 2007 ל-2013. סקר זה מצביע על הגידול המתמיד בדמי התיווך שעובדי הסיעוד נדרשים לשלם על-מנת להגיע לעבוד בישראל.

את תמצית הבעיה ניתן למצוא בדבריה של עו"ד רבקה מקובר, לשעבר מנהלת אגף הרישוי במשרד התמ"ת, בדיון בוועדה המיוחדת לבחינת בעיית העובדים הזרים ב- 28.12.2009:

"בגדול נקודת המפתח של הבאת עובדים זרים היא כסף. זאת אומרת כל עובד זר שמגיע לארץ גובים ממנו כסף. זה תלוי בארץ המוצא. באירופה זה יכול להיות 5000 או 7000 דולר, בפיליפינים 10000 דולר, ובתאילנד זה יכול להיות קצת יותר אבל בגדול אלה הם הסכומים. עכשיו, אין עובד זר שמגיע לארץ בלי לשלם את הסכומים האלה ואפילו קוראים לזה ידיעה שיפוטית... כאן אין שאלה שמכל עובד זר נגבה מחו"ל כסף. עובדה היא שכל עובד זר משלם סכום כסף. אין אחד שלא משלם, אחרת הוא לא מגיע".¹

¹ אתר הכנסת, http://knesset.gov.il/protocols/heb/protocol_search.aspx?comID=15

דמי תיווך בענף הסייעוד - החוק והעדר האכיפה

בעקבות החלטת ממשלה, בסוף שנת 2008 נכנסה לתוקפה שיטת ההעסקה החדשה לעובדים זרים בענף הסייעוד, לפיה כל עובד זר וכל מעסיק סיעודי חייבים להיות רשומים בלשכה פרטית (חברת כח אדם) בעלת רישיון, והבאת מהגרי עבודה בתחום הסייעוד מותרת רק ללשכות המורשות לכך.

על פי החוק, לשכה פרטית בסייעוד אינה רשאית לגבות תשלום כלשהו מהמעסיק או מהעובד הזר בגין עצם הרישום. הלשכה רשאית לגבות עד 70 ₪ לחודש מהמעסיק עבור שירותים שהיא חייבת לספק, כגון ביקורים רבעוניים בבית המטופל, סיוע בפתרון בעיות בהעסקה, סיוע בהסדרת ביטוחים ובהארכת תוקף התרים ואשרות וכדו'. כמו כן רשאית הלשכה לגבות עד 2000 ₪ מהמעסיק במקרה של תיווך/השמה של עובד זר לעבודה אצלו (אך לא על השמת עובד זר חילופי במשך שנה מיום השמת העובד הראשון).

סעיף 69 לחוק שירות התעסוקה קובע: "לשכה פרטית לא תגבה ולא תקבל ממבקש עבודה, במישרין או בעקיפין, בישראל או מחוץ לישראל, תשלום כלשהו, אלא אם כן הוא תשלום מותר".
עד שנת 2010, תקנה 3(א) לתקנות שירות התעסוקה, אפשרה, באמצעות הוראת שעה, גביית תשלום מהעובדים המגיעים לישראל בגובה שאמור היה להיות כגובה שכר חודשי ממוצע של עובד סיעוד, ועמד בשנת 2009 על כ- 3,400 ₪. סכום זה כולל את דמי התיווך שמותר לגבות מהעובד בארץ המוצא ובישראל גם יחד. משנת 2010, היות ותוקפה של הוראת השעה לא הוארך על ידי השר הממונה, חל איסור על גביה או קבלת תשלום כלשהו מהעובדים בגין תיווך עבודה. העונש על מי שגבה מעובד זר דמי תיווך שלא כדין עומד על 6 חודשי מאסר או קנס גבוה. בפועל, נגבו מהעובדים עד שנת 2010 סכומים גבוהים בהרבה ממה שהותר עד אז לגבות על פי חוק, וסכומי דמי התיווך ממשיכים להאמיר מידי שנה.

דמי התיווך משולמים על ידי העובדים בדרך כלל לחברות כוח האדם בארץ המוצא. קשה לעקוב במדויק אחר חלוקת הכסף בין חברת כוח האדם בארץ המוצא ובישראל, אך על פי הערכות הנשמעות בפורומים ציבוריים על ידי גורמים שונים, ביניהם בכירים במשרד התמ"ת ובמשטרה, בין 60% ל- 80% מדמי התיווך שמשלם העובד מגיעים לחברות כוח האדם בישראל.

כאשר דמי התיווך משולמים במדינת המוצא, הכסף מועבר לחברות כח האדם בישראל בדרכים מגוונות. השיטה הנפוצה מבניהן היא ביקור נציג חברת כח האדם הישראלית אחת לכמה חודשים בארץ המוצא לשם איסוף כספי דמי התיווך שנגבו מהעובדים.

עדות ברורה על חלוקת הכסף אפשר למצוא בדבריה של עו"ד רבקה מקובר, לשעבר מנהלת אגף הרישוי במשרד התמ"ת, בדיון בוועדה המיוחדת לבחינת בעיית העובדים הזרים ב-10 במאי 2010:
"אני רוצה לדבר על מה שראיתי וחוויתי מתוך 200 לשכות פרטיות. אני לא מחדשת. כמה כסף גובים מעובד זר על הזכות להגיע לארץ? בין 8,000 ל-10,000 דולר. יש ראיות על זה שהעובד הזר משלם סכומי כסף גבוהים מאוד על הזכות להגיע לארץ. זאת עובדה ועל זה אין עוררין. לפחות חצי מזה מתחלק בין הלשכה בחו"ל ללשכה בארץ. אני מדברת על לשכות שאני מכירה שעברו חקירה מנהלית, זה בדוק".²

² מתוך פרוטוקול הוועדה באתר הכנסת

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/zarim/2010-05-10.rtf>

רשויות החוק כמעט ואינן מטפלות בעבירות של גביית דמי תיווך ממהגרי עבודה בישראל. משך שנים רבות מקובל היה לחשוב כי מהגרי העבודה משלמים את מלוא סכום דמי התיווך בארץ המוצא, אולם, כפי שעולה מממצאי הסקר שיתוארו בהמשך, לעתים קרובות משלם עובד הסיעוד חלק נכבד מדמי התיווך בישראל, ולעתים אף את הסכום כולו. כמו כן, נהוג היה לחשוב כי אין אפשרות לעקוב אחר "שובל הכסף" המשולם בחו"ל. בסקר שערכנו, מצאנו כי בחלק מן המקרים מצויים בידי העובדים (או בידי משפחותיהם בארץ המוצא) קבלות או אישורי העברות בנקאיות, ובהם סכום התשלום והגוף לו הוא הועבר.

השיטות לתשלום בישראל מגוונות, אך כמעט לכולן מכנה משותף אחד - הכסף מועבר לחברת כח האדם דרך אדם שלישי, מעין "מאכער" / מתווך-משנה (sub-agent), במקרים רבים עובד סיעוד בעצמו, בפועל או לשעבר, מארץ המוצא ממנה מגיע העובד המשלם.

חברות כח האדם בישראל, שאינן רוצות קשר ישיר עם גביית התשלום מהעובדים המגיעים לישראל, מעסיקות את אותם מתווכי-משנה הדוברים את שפתם של העובדים החדשים ונתפסים בעיניהם כאמינים יותר. מתווכי המשנה עובדים בתמורה לתשלום עמלה זעומה, הבטחה למציאת עבודה "טובה" או הסדרת אשרה עבורם.

במקרים אחרים, משמש כמתווך-משנה בן משפחה או חבר של העובד, המועסק כבר בישראל, ועורך עבורו את כל ה"סידורים" הדרושים לשם הבאתו לישראל, ביניהם תשלום דמי התיווך לחברה הישראלית. במהלך עבודתו נתקלנו אף במקרים בהם המעסיק הסיעודי או בני משפחתו משמשים כמתווכי-משנה: המעסיק הוא זה שמשלם לחברת כח האדם את מלוא גובה דמי התיווך וגובה את החזר הסכום משכר העובד במהלך תקופת העסקתו. דרך אחרת היא תשלום חודשי של המעסיק הסיעודי ישירות לחברת כח האדם, וניכוי הסכום משכר העובד.

מובן מאליו כי סכומי הכסף המגיעים מדמי התיווך שמשלמים העובדים אינם מדווחים לרשויות המס, ואין משלמים עליהם מס הכנסה. למעשה הסכומים המגיעים לחברות כוח האדם מדמי התיווך - מאות מליוני דולרים בשנה - הם "כסף שחור".

נדמה כי חברות כוח-האדם בישראל ובמדינות המוצא מפעילות לובי בעל כח והשפעה רבים, והוא שמונע נקיטת הסדר חלופי להבאת העובדים הזרים, כמו גם את אכיפת החוק האוסר על גביית דמי התיווך.

אחת מהמשיבות לסקר, עובדת סיעוד ממולדובה, סיפרה כי בשכונה בה היא מועסקת, ישנן עובדות סיעוד נוספות ממולדובה, אשר טרם סיימו לשלם את מלוא סכום דמי התיווך. אחת לחודש, עוברת בשכונה מתווכת-משנה מולדובית, אשר אוספת מהעובדות את תשלום החוב החודשי.

דמי התיווך ו"הדלת המסתובבת"

דמי התיווך הגבוהים הפכו את העובדים עצמם למוצר בעל תו מחיר. כל עוד החלפתם של עובדים זרים ותיקים בחדשים מתאפשרת באופן חוקי, ומוסיפה להיות רווחית עבור חברות כח האדם, אין לצפות לשינוי בלחצים שאותן חברות מפעילות כדי שיתאפשר להן להמשיך ולהכניס עובדים זרים חדשים לארץ.

נציגי חברות כח אדם מקימים עמדות בבתי חולים ברחבי הארץ על-מנת להשפיע על מאושפזים המשתחררים מבית-החולים לבקש היתר להעסקת עובד זר שיאפשר לאותן חברות להביא עובד זר חדש לישראל. מעסיקים מספרים כי חברות כח האדם מבטיחות לבעלי-היתר הנחה או אף ויתור על תשלום דמי ההשמה בגובה 2,000 ש"ח, אם ייאותרו לאשר הבאת עובד זר מחו"ל, ולא יבקשו להעסיק עובד זר שנמצא בישראל.

תיאור למודל "הדלת המסתובבת" ניתן למצוא בדו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא "מהגרי עבודה וקורבנות סחר בבני אדם" מיום 20.10.2009, בעריכת ד"ר גלעד נתן:

"בהליך הבאתו של עובד זר ובהעסקתו בארץ מעורבים אינטרסים כלכליים מובהקים וברורים. עובדים זרים משלמים דמי תיווך גבוהים מאוד בעד האפשרות לעבוד בארץ. דמי תיווך אלו, הנגבים מהעובדים שלא כחוק, נאמדים במאות מיליוני שקלים בשנה. מצב זה יוצר לחץ להחלפת עובדים ותיקים בעובדים חדשים, לשימור מכסות ואף להגדלתן ולהבאה של עובדים זרים שלא לצורך. בעיה זו מאפיינת במיוחד את ענף הסייעוד, שאין בו הגבלה על מספרם של העובדים הזרים המקבלים היתר לעבוד בישראל".³

האינטרס הכלכלי בהבאת מספר גדול ככל האפשר של עובדים זרים עלול לגרום להצפת השוק בעובדים, ואמנם הביא בעבר למקרים רבים של "אשרות טיסה" (פליינג ויזה) - כאשר העובד ששילם דמי תיווך הגיע לישראל, אך אשרתו בוטלה מיד עם כניסתו לארץ, באמתלות שונות, לעיתים בעודו בשדה התעופה. עובד כזה עלול היה למצוא עצמו ללא עבודה חוקית, ולעתים קרובות נפלט בליט ברירה לשוק העבודה הבלתי-חוקית בארץ. במקרים החמורים יותר, נתפסו העובדים הללו על ידי משטרת ההגירה וגורשו לארצם מבלי שהשיבו את כספי ההלוואה שנטלו.

ב"נוהל הלשכות הפרטיות" ציין משרד הפנים הגבלות על מספר העובדים הזרים שיורשו החברות להביא, בתלות במספר העובדים הזרים שהובאו ואינם מועסקים באופן חוקי, וכן בתלות במספר העובדים הזרים הרשומים בלשכה. משרד הפנים אף יישם הגבלות מבורכות אלה במהלך השנים שחלפו מפרסום הנוהל. כך הצטמצמה התופעה של "אשרות הטיסה", והוגבלה הצפה של עובדים זרים שלא לצורך. לא יפלא אפוא שלנוכח הפגיעה הקשה בגריפת הרווחים מדמי התיווך, הגישו חברות כח האדם מספר עתירות לבג"צ כנגד ההגבלות הללו, ללא גילוי של המניע העומד מאחורי הגשתן - הגדלת סכומי דמי התיווך שזורמים אליהן.

מיגור תופעת תשלום דמי התיווך עשוי להביא להפחתה מיידית של הביקוש לעובדים זרים. כל עוד עובדים שבאים לארץ משלמים דמי תיווך כדי לעבוד בישראל, אי-אפשר לבחון מה הצרכים האמיתיים של שוק העבודה בישראל.

³ אתר הכנסת, <http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02294.pdf>

הרשויות בישראל מודעות גם הן לסכומים העצומים המשולמים כדמי-תיווך, ולהשלכות האכזריות של התשלומים הללו על המהגרים המגיעים לעבוד בישראל. בישיבת "הוועדה לבחינת בעיית העובדים הזרים" מיום 28.12.2009, אמרה נצ"מ דורית בן-מאיר, מפקדת יחידת סע"ר במשטרת ישראל:

"...החברות גובות בין 5,000 דולר ל-10,000 דולר ואפילו למעלה מזה. ניהלנו מספיק תיקי חקירה בגין קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות כאשר הקרבנות, אני מדברת דווקא על סיעוד, אמרו שילמנו 8,000 דולר, 12 אלף דולר. הם הפכו להיות מעין עבדים..."⁴

גם מבקר המדינה, כבר בדוח 53' משנת 2003, עסק בסוגיית דמי התיווך:

"העובד הזר משלם סכומים שבין 3,000-10,000 דולר כדי לעבוד בישראל. סכום זה מתחלק בין חברת כוח האדם בארץ המוצא לבין מתווכי כוח אדם בארץ. גביית עמלה על-ידי מתווכי כוח האדם בארץ, הנעה בין 1,300 דולר ל-3,000 דולר לעובד, מנוגדת לחוק שירות התעסוקה, התש"ט-1959. האפשרות לגבות עמלות מעובדים זרים בחו"ל תמורת היתרי העבודה, יוצרת פיתוי להגשת בקשות לקבלת היתרי ההעסקה בהיקף גדול יותר מצורכי המבקשים, ולסחר בהיתרי העסקה בניגוד לתנאי קבלת ההיתר. המדינה על אורחיה יוצאת נפסדת מנושא העובדים הזרים, שכן מלבד ההוצאות הכרוכות בהפעלת מנגנון למתן היתרים, למימושם ולפיקוח על העובדים הזרים, ישנן "עלויות חיצוניות" למשק, ואף לא אחד מהגורמים הנשכרים מהעסקת עובדים זרים נושא בהן".⁵

המבקר מוסיף וקובע:

"הרווח הכלכלי הטמון בהבאת עובדים זרים מחו"ל יצר תחרות בין מתווכי כוח אדם עד כדי הצעת תשלומים והטבות בסכומי כסף לבעלי ההיתרים, כדי שאלה יממשו את ההיתרים באמצעותם".

⁴ שם

⁵ דוח מבקר המדינה 353, עמ' 649

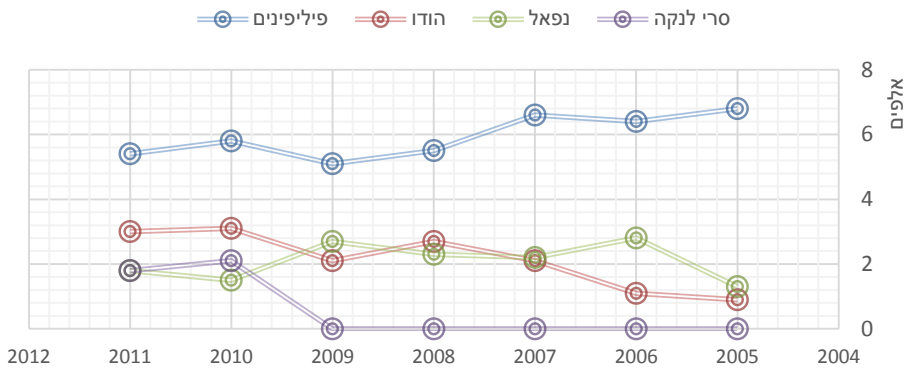
<http://www.mevaker.gov.il/serve/contentTree.asp?bookid=376&id=161&contentid=7099&parentcid=undefined&bctyp e=7098&sw=1366&hw=698>

מאין מובאים עובדי סיעוד? תו המחיר קובע

במהלך שנות התשעים ותחילת שנות ה-2000, מרבית מהגרי העבודה בענף הסיעוד הגיעו מהפיליפינים וממזרח אירופה, ועשרות ספורות בלבד הגיעו ממדינות נוספות באסיה. מאמצע העשור הקודם אנו עדים למגמה של ירידה במספרן של העובדות הפיליפיניות בענף, במקביל לעליה בהבאת עובדי סיעוד מנפאל, הודו וסרי לנקה.

ניתן לראות את השינויים במספר העובדות החדשות מכל מדינה בגרף הבא:⁶

מספר עובדים חדשים בסיעוד לפי מדינות

בגרף ניתן לראות כי חלה ירידה משמעותית במספר העובדים מנפאל בשנת 2010. זאת בשל החלת מדיניות "שמיים סגורים" מנפאל על ידי ממשלת ישראל בסוף שנת 2009, בעקבות ריבוי העבירות החמורות הנוגעות לגביית דמי תיווך וריבוי המקרים של הענקת "אשרות טיסה" ("פליינג ויזה"), לעובדים שהגיעו ממדינה זו. בשל ירידה זו, נאלצו חברות כח האדם לפנות למדינות מוצא חדשות בהן יוכלו לגבות מהעובדים סכומים גבוהים בדומה לסכומים שניגבו מהעובדים הנפאלים והחלה הבאת עובדים לסיעוד מסרי-לנקה, ממנה הגיעו מאז 2010 למעלה מ-2,000 עובדים בכל שנה.

תו המחיר של העובדים הוא הקובע בבחירת ארץ המוצא של העובדים. ככלל, לעובדות הסיעוד המגיעות מהפיליפינים יתרונות רבים בניגון הפכו הפיליפינים ליעד אטרקטיבי לייבוא מהגרי עבודה לענפי הסיעוד והטיפול בכל העולם. לעובדות הללו שליטה גבוהה בשפה האנגלית וידע טכנולוגי מספיק המאפשר להן גישה למקורות מידע רבים באמצעות האינטרנט ואמצעים נוספים, רמת השכלתן הממוצעת גבוהה ורבות מביניהן בעלות היכרות קודמת עם תחום הסיעוד. למרות היתרונות הללו, בחרו חברות כח האדם בישראל בשנים האחרונות להביא מספרים הולכים וגדלים של עובדות מנפאל (עד 2010), מהודו ומסרילנקה.

⁶ על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בהודעה לעיתונות מיום 30.7.2012
http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=201220194

כך מובאות לישראל עובדות שלמטופלים, למשפחותיהם ואף לעובדי חברות כח האדם עצמם, אין כמעט אפשרות לתקשר איתן. במסגרת הסקר שערכנו בדקנו בין היתר את הסיבות לסיום ההעסקה עבור המעסיק הראשון בישראל; מצאנו כי במקרים רבים פוטרו העובדות בשל חוסר יכולתם של המטופל או משפחתו לתקשר עם העובדת. בנוסף, אחוז משמעותי מן המטפלות המגיעות לישראל מדרום אסיה הן נעדרות השכלה וידע בסיסי על רפואה וסיעוד בעולם המערבי, כך שאינן מסוגלות להעניק למטופלים טיפול טוב דיו. עובדות המגיעות מכפרים מרוחקים בסרי-לנקה לדוגמא, נתקלות בכיסא גלגלים לראשונה בחייהן לאחר הגעתן לישראל. בכל זאת, האינטרס הכלכלי של גביית דמי תיווך גבוהים ככל הניתן גובר על הרצון בטובת המטופלים.

פן נוסף להבאת עובדות שאינן דוברות אנגלית וללא השכלה, הוא כי העובדות הללו חסרות יכולת לקרוא ולהבין את חוזה העבודה שניתן להן (בשפה האנגלית), ולבדוק את התאמתן להבטחות השווא הנשמעות לעתים קרובות מפי סוכני כח-האדם המגייסים אותן. האחרונים מבטיחים שכר גבוה פי כמה מזה שישולם בפועל, ואף תנאי עבודה קלים ונוחים מאלה שייאלצו לחוות. בנוסף - עובדות אלה מועדות לניצול ואף לשעבוד, שכן אינן מודעות לזכויותיהן, והינן בעלות נגישות מצומצמת לאינטרנט ולאירגוני זכויות אדם.

מדבריו של שלום בן משה, מנהל יחידת הסמך לעובדים זרים במשרד התמ"ת, בדיון בוועדת עובדים זרים מיום 31.7.07:

"לגבי המעסיקים, הגבייה הזאת מעודדת הבאה לשם רווח, ללא בדיקת התאמה - בסיעוד אנחנו יכולים להגיד שיש מקרים לא מעטים... שבה מביאים עובדת זרה לסיעוד, לא עושים בדיקות מקדימות של התאמה. העובדת מגיעה, לא מבינה לאן היא מגיעה. אחרי זמן מסויים היא מבינה שזה עונש לא קטן, היא עוזבת. אם מוצאים לה מקום עבודה אחר בסדר גמור, אם לא, היא הופכת בלתי חוקית, ואנחנו נדרשים ומאפשרים להביא לסיעוד, לנסעד עובד נוסף. ואז בא עובד נוסף, והמצב הזה כרגע חוזר חלילה".

דמי תיווך - כר פורה לניצול ולסחר בבני אדם

הסכומים הגבוהים שעל עובד זר לשלם על-מנת "לרכוש" את אשרת העבודה הם **סכומי עתק** במובנים של כלכלת ארץ מוצאם. על מנת להשיגם נזקקים העובדים להלוואות בריבית גבוהה. כדי להחזיר את הסכומים שלוו, נדרשים העובדים לתקופת עבודה רצופה של שנה עד שנתיים, במהלכה שולחים מידי חודש את שכרם למשפחתם בארץ המוצא. מרבית הסכום הנשלח משמש להחזר ההלוואה, כאשר היתרה משמשת לקיום היומיומי של בני המשפחה בחו"ל.

במהלך תקופת החזר ההלוואה יעשו רבים מעובדי הסייעוד כל שביכולתם על מנת לשמור על מקום עבודתם, לעיתים גם במחיר של ניצול קשה ואף אלימות מינית ופיזית. רבות מעובדות הסייעוד הפונות ל"קו לעובד" בתלונות קשות על תנאי עבודה מחפירים בשנתן הראשונה בארץ, חוששות לעזוב את מקום העבודה. הן בשל איומים שיגורשו מן הארץ, מצד המעסיקים וחברות כח האדם כאחד, והן בשל לחצים מבני המשפחה בארץ המוצא שלא לסכן את מקור ההכנסה שביטיח את החזר החוב. העובדות, המבועות מהאפשרות שיידרשו לעזוב את ישראל טרם שילמו את חובן, "מעדיפות" להמשיך לעבוד בתנאי עבודה קשים, מנצלים ואף אלימים.

מדינת ישראל מחוקקת חוקים ותקנות שונים העלולים להביא עובדות סיעוד בשנתיים הראשונות לעובדות. **כל עוד מאפשרת מדינת ישראל גביית דמי תיווך, ובסכומים כה גבוהים, עליה להימנע מגירוש של עובדות טרם הועסקו משך התקופה המינימלית הדרושה להן להחזר החוב.**

גביית דמי תיווך ממבקשי עבודה כשלעצמה אינה נחשבת לעבירת סחר בבני-אדם, אולם הינה סממן בולט לעבירה מסוג זה. עובדה זו לא נעלמה מעיני מחלקת המדינה האמריקנית, אשר בדוח השנתי שפרסמה על סחר בבני-אדם כבר בשנת 2006, נכתב במפורש כי בישראל יש עלייה חמורה בעבירות של סחר בבני-אדם למטרות עבודה. בין השאר נכתב בדו"ח כי "ממשלת ישראל אינה נוקטת צעדים משפטיים וצעדי עונשין מספקים כלפי גורמים המעורבים בסחר בבני-אדם, ואינה אוסרת הטלת עמלות גיוס על עובדים זרים...ובכך היא עוזרת לסחר בעובדים זרים".⁷ בשנת 2008 פרסמה יחידת תיאום המאבק בסחר בבני אדם של משרד המשפטים "תוכנית לאומית למאבק בעבדות ובסחר בבני אדם למטרות עבדות או עבודות כפייה", לפיה משמעות סחר בבני אדם למטרות עבודה היא העבדת אנשים ככלי עבודה בלבד, תוך הפעלת שליטה ממשית על חייהם והגבלת חירותם. על-פי התוכנית, התחום המועד לפורענות מבחינת עבירות אלה הוא תחום העובדים הזרים, וזאת בשל יחסי הכוחות הלא שווים המאפיינים מגזר זה. העובד הזר מגיע לארץ ששפתה ותרבותה אינן מוכרות לו וכשאין לו ידע בסיסי על החברה, המשפט, ורשויות אכיפת החוק. בתוכנית אף הודגש כי ככלל, עובדים זרים נאלצים לשלם סכומים גבוהים עבור הזכות להגיע לישראל, בעודם במדינות מוצאם. גובה החוב הרובץ עליהם, מביא לכך שמטרתם העיקרית היא לעבוד כדי לשלם את חובותיהם. באקלים כזה, הם נוטים להשלים עם תנאים לא נוחים כדי להמשיך ולעבוד.⁸

⁷ מתוך דוח סחר בבני אדם של מחלקת המדינה האמריקאית לשנת 2006. לדוח המלא:

<http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2006/65989.htm>

⁸ תוכנית לאומית למאבק בעבדות ובסחר בבני אדם למטרות עבדות או עבודות כפייה, 7.5.2008,

<http://www.justice.gov.il/MOJHeb/Sahar/Tofaa/Tochniot/>

בדו"ח מחלקת המדינה האמריקנית משנת 2010 דורגה ישראל בקטגוריה השנייה ונקבע מפורשות פעם נוספת כי מדינת ישראל אינה עושה דייה למאבק בסחר בבני אדם בתחומה. מחלקת המדינה הדגישה שוב את דמי התיווך אותם גובות חברות כוח האדם בישראל, שנעים בין \$1,000 ל \$21,000 וציינה כי דמי התיווך משעבדים את מהגרי העבודה לתשלומי חובות כבדים כמו גם מהווים קרקע פורייה לניצולם למטרות סחר.⁹

עוד מדבריו של מר שלום בן משה, מנהל יחידת הסמך במשרד התמ"ת, בדיון ועדת עובדים זרים מיום 31.7.2007:

"הבאת עובדים זרים, חקלאות וסיעוד בעיקר, אינטרס עם העובד הזר - למקסם את הרווח... העובד הזר במצב של אין ברירה, הוא חייב להחזיר את הכסף, יש ריבית חודשית קטלנית. יש לחץ, יש איומים על המשפחה שלו בחוץ לארץ. המציאות של אין ברירה מביאה למציאות של ניצול, של שיעבוד, וגם של ניצול מיני."

⁹ מתוך דוח סחר בבני אדם של מחלקת המדינה האמריקאית לשנת 2010. לדוח המלא: <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142760.htm>

סקר דמי תיווך 2013

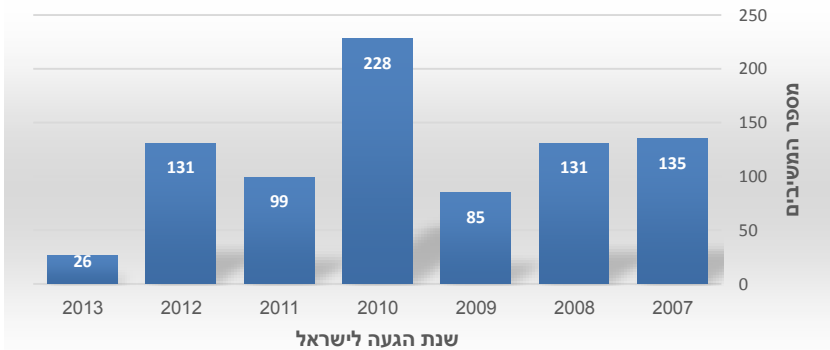
בסקר השתתפו 835 מהגרי עבודה שהגיעו לישראל באשרת עבודה לענף הסיעוד בין השנים 2007 ל-2013. מתוכם 22% גברים ו-78% נשים.

הסקר נערך בשפה האנגלית, רוב העובדים השיבו על השאלות באופן עצמאי ואנונימי, מרביתם מהפיליפינים. מעל מאה עובדים שאינם בקיאים בשפה האנגלית נשאלו בשפתם על ידי מתנדבי "קו לעובד" בסיוע מתורגמנים.

73% מהמשיבים הגיעו לישראל מהפיליפינים, 15% הגיעו מהודו, 5% מנפאל ו-4% מסרי-לנקה. 3% נוספים הגיעו מארצות מזרח אירופה (רומניה, מולדובה ואוקראינה).

48% מכלל העובדים המשיבים הם נשואים, ל-23% מסך המשיבים יש ילד אחד במדינת המוצא, ל-19% יש שני ילדים, ול-11% יש שלושה ילדים או יותר. 47% מהמשיבים הם ללא ילדים, והגיעו לישראל על מנת לפרנס את הוריהם ואחיהם במדינת המוצא.

התפלגות המשיבים לפי שנת ההגעה לישראל:

גיוס הכספים לתשלום:

6% בלבד מהנשאלים השיבו כי לא נזקקו להלוואות וכי שילמו את דמי התיווך מכספי חסכון שלהם או של בני משפחותיהם.

94% מהעובדים השיבו כי נקטו באחת או יותר מהשיטות הבאות לגיוס הסכום:

- בני משפחת העובד נטלו הלוואות או משכנו רכוש ואדמות.
- העובד נטל הלוואה מחברות / מלווים פרטיים, בדרך כלל מהשוק האפור.
- העובד נטל הלוואה מבנק מוכר בארץ המוצא.
- העובד ו/או בני משפחתו מכרו את תכשיטי הזהב שברשותם כדי להשלים את הסכום הדרוש.
- העובד נטל הלוואות מחברים בארץ המוצא ו/או בישראל.
- העובד משכן את ביתו.

אחוז הריבית הממוצע שנדרשו העובדים ו/או בני משפחותיהם לשלם עבור ההלוואות שנטלו עמד על 8%. עובדת פיליפינית אחת השיבה כי נדרשה לשלם ריבית בגובה 30% עבור הלוואה בגובה \$5,000, עובד אחר מהודו השיב כי שילם ריבית בגובה 24% על הלוואה בגובה \$10,000 ועובד הודי נוסף ציין כי שילם ריבית בגובה 25% על הלוואה בגובה \$9,000.

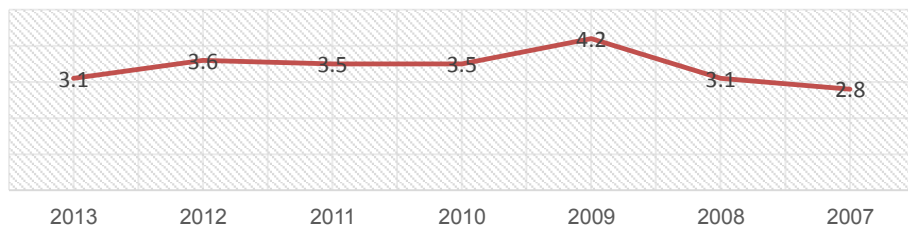
עובדת שהגיעה לישראל מהפיליפינים בתחילת שנת 2010, השיבה כי שילמה סכום בגובה \$8,000 תמורת הסדרת אשרת העבודה בישראל. את ההלוואות לתשלום דמי התיווך הללו נטלו בני משפחתה, אשר נדרשו לשלם ריבית בגובה 10% לגופים המלווים. העובדת מתארת כי רק לאחר 36 חודשי עבודה בישראל סיימה לשלם את מלוא סכום ההלוואה.

תקופת ההמתנה לקבלת האשרה:

מרגע שגייסו העובדים את הסכום הדרוש לתשלום דמי התיווך, והעבירו אותו לחברות כח האדם, עליהם להמתין עד להסדרת האשרה בדרכונם שתאפשר להם להגיע לישראל ולהתחיל לעבוד ולהשתכר. בתקופת הביניים - שבין התשלום ועד לקבלת האשרה המיוחלת, נדרשים העובדים לשלם את החזרי ההלוואות החודשיים בצירוף הריבית, מבלי שיש להם מקור הכנסה כלשהו.

בסקר שערכנו מצאנו כי הנשאלים המתינו בממוצע כשלושה וחצי חודשים מיום התשלום ועד להסדרת האשרה עבורם. עובדים ספורים מידי שנה, כולם מהפיליפינים, השיבו כי העבירו את הסכום לחברת כח האדם רק עם קבלת האשרה בפועל.

זמן המתנה ממוצע לאשרה
(בחודשים)

עובדת מהפיליפינים נטלה הלוואה ממלווים פרטיים בריבית של 10%, ושילמה בפיליפינים דמי תיווך בגובה \$7,000 לנציגת חברת כח-אדם ישראלית בתחילת שנת 2010. העובדת המתנה **שנתיים מלאות** בפיליפינים מיום התשלום עד שקיבלה את אשרת העבודה, והחלה את עבודתה בישראל בתחילת שנת 2012. כאשר הגיעה לישראל התברר לעובדת כי המעסיק עבורו הוסדרה האשרה נפטר טרם הגעתה, על כן המתנה חודשיים נוספים בישראל עד למציאת מעסיק חדש. במהלך התקופה שחלפה עד שהחלה לעבוד, נאלצה משפחתה לשלם עבורה את הריבית על ההלוואה שנטלה. כשהחלה העובדת את עבודתה בישראל, נדרשה לשלם בנוסף להלוואה המקורית, את כל הסכומים שהעבירה המשפחה במהלך תקופת ההמתנה.

תשלום דמי תיווך לפי שנים

למעלה מ- 70% מעובדי הסיעוד שהשיבו לסקר הגיעו לישראל מהפיליפינים, מדינת מוצא בה סכום דמי התיווך הינו נמוך באופן יחסי למדינות אסיה האחרות. מספר זה גדול משמעותית מאחוז העובדים שהגיעו לישראל בשנים הללו ממדינה זו, ונובע מהנגישות הרבה יותר של עובדים פיליפינים לעמותת "קו לעובד", במשרד ובאינטרנט. כדי למנוע את הטיית התוצאות על-בסיס אחוזי המשיבים לסקר, חושבו דמי התיווך בחישוב ממוצע משוקלל לפי מדינות המוצא, על פי חלקה היחסי של כל קבוצת עובדים מתוך כלל עובדי הסיעוד הזרים בישראל באותה שנה, על בסיס נתוני הלמ"ס.

עובדי הסיעוד בסקר חולקו ל- 3 קבוצות מוצא עיקריות, אשר העובדים הנכללים בהן שילמו דמי תיווך בסדר גודל דומה - פיליפינים, דרום אסיה (הודו, סרי-לנקה ונפאל), ומזרח אירופה (רומניה, מולדובה ואוקראינה).

מגמות בתשלום דמי התיווך

לאורך השנים ניכרת מגמה ברורה ועקבית של עלייה בדמי התיווך עד לסכום של כ- \$8,400, כפי שניתן לראות בגרף הבא:

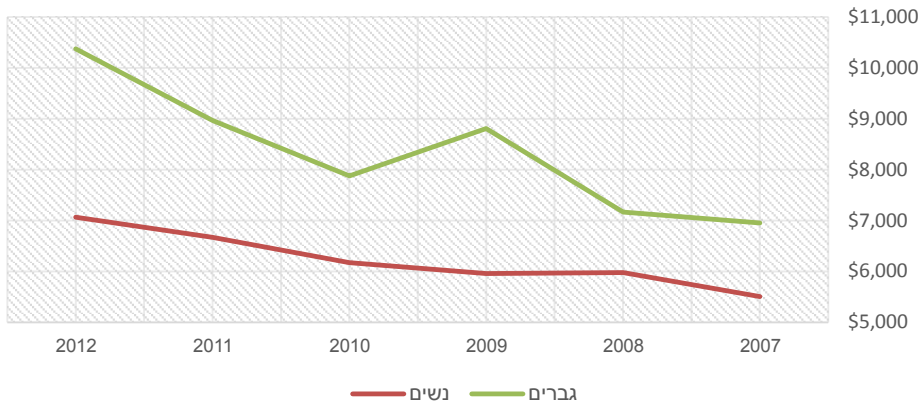
ממוצע משוקלל שנתי

תשלום דמי תיווך על פי מין

באופן עקבי דמי התיווך שמשלמים גברים כדי לעבוד בסיעוד הם גבוהים יותר. מגמה זו נבדקה לחוד ואושרה בכל אחת מקבוצות המוצא.

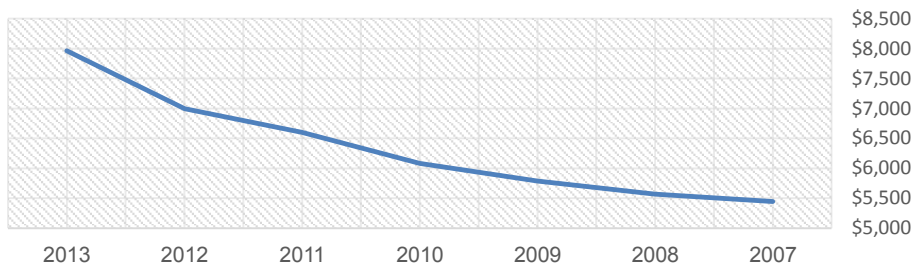
מעניין לראות שבין 2009 ל-2010 ניכרת ירידה בדמי התיווך בין גברים. ניתן להסביר זאת בכך שעובדים גברים רבים קודם ל-2010 הגיעו מנפאל, ושילמו סכומי עתק כדמי תיווך עבור "אשרות טיסה". מגמה זו נבלמה עם סגירת השמיים מנפאל, ושלילת או התליית רשימות של חברות כוח-אדם שהיו נגועות במיוחד בהנפקת "אשרות טיסה".

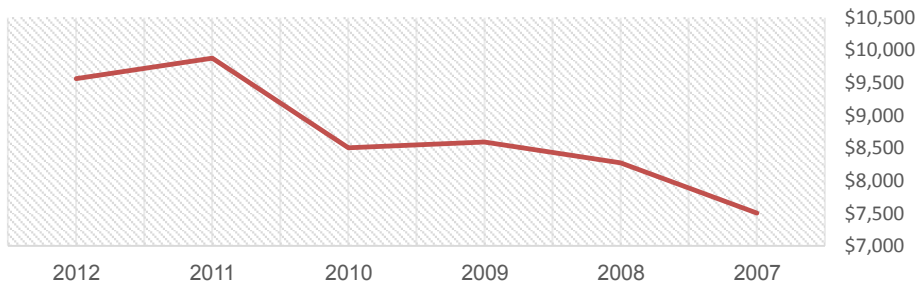
דמי תיווך לפי ארצות המוצא

בכל הקבוצות ניכרה מגמה של עלייה בדמי התיווך לאורך השנים. מגמה זו בולטת במיוחד, לגבי עובדים המגיעים מן הפיליפינים. יש לשים לב במיוחד לעלייה החדה שנרשמה בדמי תיווך לגבי עובדות ועובדי סיעוד שהגיעו בשנת 2013 מן הפיליפינים, אשר שילמו בממוצע \$7,961.

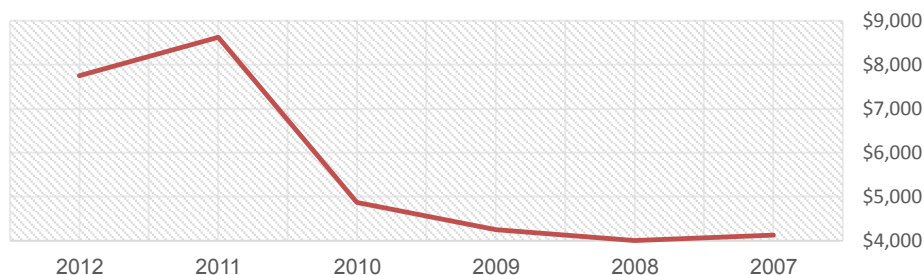
פיליפינים

דרום אסיה (הודו, טרי-לנקה, נפאל)

מזרח אירופה (רומניה, מולדובה, אוקראינה)

עובדת שהגיעה לישראל מהודו בשנת 2010, השיבה כי שילמה עבור אשרת העבודה \$1,000 בלבד. כאשר נשאלה שוב כיצד ייתכן ששילמה סכום כה נמוך, סיפרה כי למעשה שילמה \$7,000 נוספים, אולם, זאת רק כיוון ש"נכשלה" בראיון הראשון שעברה.

פרק הזמן הנדרש להחזר ההלוואה:

על פי נתוני הסקר, לעובדים שהגיעו לישראל בשנת **2007**, נדרשו בממוצע 22 חודשי עבודה לשם החזרת החוב. בשנת **2008** נדרשו לעובדים 20 חודשים בממוצע, ובשנת **2009** ממוצע תקופת החזר החוב עמד על 18 חודשים.

5% מהנשאלים שהגיעו לישראל בשנת **2010** ציינו כי טרם סיימו להחזיר את מלוא הסכום. מבין העובדים שסיימו לשלם, עמדה תקופת החזר הממוצעת על 18 חודשים.

מבין העובדים שהגיעו בשנת **2011**, 23% ציינו כי עדיין משלמים את החוב. מבין אלו שהגיעו בשנת **2012**, 59% עדיין משלמים. 30% מהעובדים שהגיעו לישראל בשנת זו ציינו כי סיימו לשלם את החוב בימים אלו או יסיימו בחודשים הקרובים, ותקופת החזר עבורם עמדה על כשנה.

תשלום דמי תיווך בישראל:

ביקשנו לברר האם אכן תשלום דמי התיווך מתבצע כולו בארץ המוצא. הופתענו לגלות כי במקרים רבים התשלום מתבצע בישראל וכך הכסף מגיע ישירות לחברות כח האדם הישראליות המסדירות את האשרה עבור העובד. מרבית העובדים שציינו כי שילמו בישראל, שילמו סכום כלשהו בארץ המוצא, ואת החלק הארי של התשלום, בממוצע פי 3.5 מהסכום ששילמו בארצם, שילמו בישראל.

28%-29% מהנשאלים שהגיעו לישראל בשנים **2007-2010** השיבו כי שילמו חלק מדמי התיווך בישראל.

בשנים **2011-2012** עלה מספרם של העובדים ששילמו בישראל ל-40%, ובשנת 2013 46% מהנשאלים השיבו כי שילמו בישראל.

עבור העובדים ששילמו דמי תיווך בישראל, הסכום ששולם בישראל היווה בממוצע 75% מסך סכום דמי התיווך ששולמו. מספר עובדים מידי שנה ציינו כי שילמו את מלוא דמי התיווך בישראל.

עובד שהגיע לישראל מהודו בתחילת שנת 2013 ציין כי שילם דמי תיווך בגובה \$12,000 בישראל למתווך-משנה הודי המועסק בסיעוד, שהעביר את הסכום לחברת כח האדם אשר הסדירה עבורו את האשרה.

כ- 10% מהנשאלים בכל אחת מהשנים ציינו כי נדרשו לשלם בישראל לחברת כח האדם או למעסיק סכום נוסף שנע בין \$50 ל-\$2,000 תמורת שירותים שהוגדרו עבורם כ"הסדרת אשרה" או "דמי טיפול".

קבלות על התשלום:

13.5% מהנשאלים ציינו כי קיבלו קבלה כלשהי בארצם או מחזיקים בידם אישור העברה בנקאית אם כי לעיתים הקבלות אינן על מלוא הסכום ששולם.

8% מהנשאלים השיבו כי קיבלו קבלה כלשהי מחברת כח האדם בישראל, ביניהם גם עובדים ששילמו את מלוא הסכום בארץ המוצא.

במרבית המקרים הסכום המופיע על הקבלה הוא הסכום שהותר לגבייה בישראל על פי תקנות שירות התעסוקה ומהווה כ- 10% מהסכום ששולם בפועל.

סיכום ומסקנות

דוח מבקר המדינה העוסק בדמי התיווך הנגבים ממהגרי עבודה התפרסם לפני תשע שנים, והחלטת הממשלה הראשונה להביא עובדים זרים לישראל באמצעות ארגון העבודה העולמי או בהסדר אחר התקבלה כבר לפני שבע שנים.

רק במהלך השנה החולפת נחתמו הסכמים ראשונים עם מדינות מוצא בתחום הבניין והחקלאות בלבד. זאת בעוד ענף הסיעוד הוא הענף הגדול ביותר שבמסגרתו מועסקים מהגרי עבודה בישראל, ומספר המועסקים במסגרתו כדין הוא, למצער, למעלה מכפול ממספר המועסקים בחקלאות.

מנגד, מהגרות ומהגרי עבודה בענף הסיעוד מוסיפים להיות מגויסים לעבודה בישראל באותו אופן פרוץ ומפוקר בו גויסו במהלך יותר משני עשורים של הגירת עבודה לישראל. הם עודם מוסיפים לשלם דמי תיווך בסכומים מופקעים, למשכן את רכושם ולשעבד את עתידם. גביית דמי התיווך עודה אחת התעשיות המכניסות והרווחיות ביותר למתווכי כוח אדם ולקבלני עבודה בכלכלה הישראלית. הליך הגיוס לעבודה בישראל היה ונותר מושחת מכל מושחת. עמותת "קו לעובד" - הפוגשת באלפי מהגרי עבודה מדי שנה במסגרת עבודתה - לא פגשה ולו מהגר עבודה אחד בסיעוד שהגיע לישראל מבלי ששילם דמי תיווך בסכומים מופקעים.

לא זו בלבד שהתופעה לא הצטמצמה או "מוגרה" כלל ועיקר, אלא שדמי התיווך אותם נדרשים העובדים לשלם בתמורה להבאתם לישראל אך עולים מדי שנה. כך, בסקר שערכנו בשנת 2006 בקרב 100 מהגרי עבודה מהפיליפינים המועסקים בסיעוד גילינו כי עובד ממדינה זו משלם בממוצע \$4257 כדמי תיווך. בשנת 2008, סקר דומה גילה כי דמי התיווך בענף זה האמירו בכ-\$1300 בממוצע, ועמדו באותה עת על \$5544. **בסקר הנוכחי, ממרץ 2013, מצאנו כי סכום דמי התיווך הממוצע ששילמו העובדים המגיעים מהפיליפינים בשנה זו האמיר ל\$7,961 - עליה של כ-\$2400, שמביאים לכדי עליה הדרגתית של עד 40% במהלך חמש שנים בלבד.**

העדויות שלפיהן יש העדפה ברורה להבאת עובדים זרים ממדינות שהעובדים שבאים מהן משלמים דמי התיווך גבוהים מצביעות גם הן על כשל בשיטת ההבאה הקיימת של עובדים זרים לישראל. על פי תוצאות הסקר, **עובדים ממדינות דרום אסיה שילמו בשנים 2011-2012 בממוצע דמי תיווך בגובה \$9,500, הגבוהים בכ-\$3,000 מדמי התיווך ששילמו באותן שנים העובדים שהגיעו לישראל מהפיליפינים**, ובהתאם גדל חלקם של העובדים מדרום אסיה באוכלוסיית עובדי הסיעוד הזרים בישראל. לטעמנו, בשיקולים לקביעת המדינות שאפשר להביא מהן עובדים זרים יש לתת את הדעת לגובה דמי התיווך שהעובדים נאלצים לשלם לפני מתן אישור להבאתם. עד מיגור תופעת דמי התיווך, מן הראוי להעדיף מדינות שבהן דמי התיווך נמוכים.

בעבר לא היתה כל מחלוקת כי קיימים מכשולים משמעותיים בפני פעילות פלילית שעניינה גביית דמי תיווך, באשר אלו נגבו, ברובם המכריע של המקרים במדינת המוצא, והועברו בדרכים שונות לחברות כוח האדם הישראליות. כמו כן, החקירות במקרים אלו נשא אופי בינלאומי והיו תלויות בשיתוף פעולה עם גופי אכיפה בחו"ל. בנסיבות אלה, קשה היה מאד להעמיד לדין מתווכי כוח אדם בישראל בגין גביית דמי תיווך שהתבצעה בחו"ל.

עם זאת, על פי הנתונים שמצאנו בסקר ותוארו לעיל, בשנה החולפת למעלה מ- 40% ממהגרי העבודה לישראל שילמו את דמי התיווך, כולם או חלקם, בתוך מדינת ישראל לחברות כח האדם הישראליות. יתרה מזאת, עשרות עובדים אף מחזיקים בידם בקבלות או אישורי העברות כספים כראיה על התשלום.

מכך אנו למדים על ההכרח, בנוסף לשיתוף הפעולה הבינלאומי בין מדינות לשם הקמת מנגנוני גיוס שקופים ומבוקרים, בחקירה פלילית יזומה ושוטפת של חברות כח האדם הישראליות המקבלות את כספי דמי התיווך, במזומן, בישראל. בכל מקרה, אכיפה פלילית, אף שאין להקל בה ראש, אין בה לבדה כדי למגר את התופעה ואין היא תחליף לשיתוף פעולה בינלאומי בין ישראל למדינות המוצא של מהגרי העבודה בסיעוד.

מבלי להמעיט בחשיבותה וחיוניותה של אכיפה פלילית, עמדתנו הנה כי המפתח לפתרון הבעיה אינו מצוי, בעיקרו של דבר, באכיפה פלילית לבדה, ודאי וודאי ככל שלא נלווה לאכיפה הפלילית שיתוף פעולה בינלאומי אינטנסיבי. זאת מכיוון שאכיפה פלילית הנה, מטבע הדברים, תגובה שלאחר מעשה ואינה מניעה שלפני מעשה.

אנו סבורים כי אין להשלים עם מצב בו המדינה נמנעת מהתקשרות בהסכם ומשיתוף פעולה בינלאומי בתחום הגדול ביותר בו מועסקים מהגרות ומהגרי העבודה בישראל; בעיקר שעה שאנו עומדים בפתחו של העשור השלישי של הגירת עבודה במימדים גדולים לישראל.

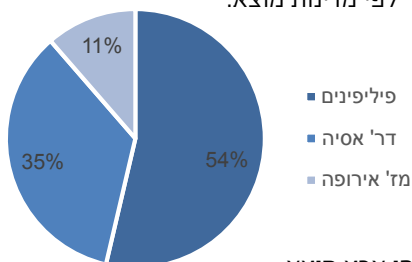
"This will be of great help and relief to everyone who are planning to work here in Israel. We suffered much because of unjustifiable amount of placement fees that are being asked by some other recruitment agencies both in the Philippines and here in Israel".

- ג', עובדת מהפיליפינים -

נספח - דמי תיווך לפי שנים

שנת 2007

התפלגות עובדי סיעוד לפי מדינות מוצא:

דמי תיווך ממוצעים לפי ארץ מוצא:

פיליפינים - \$5,445

דר' אסיה - \$7,502

מז' אירופה - \$4,125

ממוצע שנתי משוקלל - \$6,019

ממוצע דמי התיווך ששולמו בישראל - \$3,837

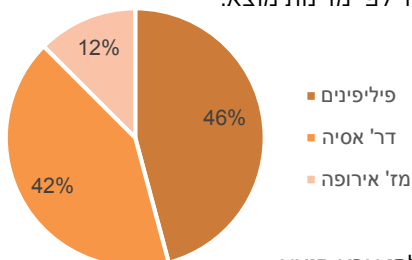
ממוצע דמי התיווך ששולמו בארץ המוצא - \$4,751

ממוצע דמי תיווך לנשים - \$5,508

ממוצע דמי תיווך לגברים - \$6,952

שנת 2008

התפלגות עובדי סיעוד לפי מדינות מוצא:

דמי תיווך ממוצעים לפי ארץ מוצא:

פיליפינים - \$5,568

דר' אסיה - \$8,274

מז' אירופה - \$4,000

ממוצע שנתי משוקלל - \$6,516

ממוצע דמי התיווך ששולמו בישראל - \$4,620

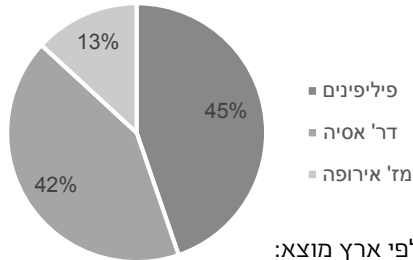
ממוצע דמי התיווך ששולמו בארץ המוצא - \$5,003

ממוצע דמי תיווך לנשים - \$5,978

ממוצע דמי תיווך לגברים - \$7,165

שנת 2009

התפלגות עובדי סיעוד לפי מדינות מוצא:

דמי תיווך ממוצעים לפי ארץ מוצא:

פיליפינים - \$5,789

דר' אסיה - \$8,592

מז' אירופה - \$4,250

\$6,766 - ממוצע שנתי משוקלל -

ממוצע דמי התיווך ששולמו בישראל - \$4,593

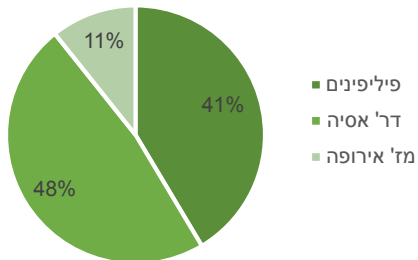
ממוצע דמי התיווך ששולמו בארץ המוצא - \$5,375

ממוצע דמי תיווך לנשים - \$5,960

ממוצע דמי תיווך לגברים - \$8,806

שנת 2010

התפלגות עובדי סיעוד לפי מדינות מוצא:

דמי תיווך ממוצעים לפי ארץ מוצא:

פיליפינים - \$6,079

דר' אסיה - \$8,506

מז' אירופה - \$4,866

\$7,110 - ממוצע שנתי משוקלל -

ממוצע דמי התיווך ששולמו בישראל - \$4,287

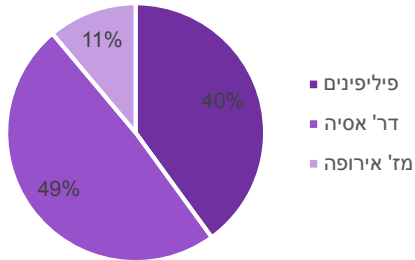
ממוצע דמי התיווך ששולמו בארץ המוצא - \$5,444

ממוצע דמי תיווך לנשים - \$6,172

ממוצע דמי תיווך לגברים - \$7,876

שנת 2011

התפלגות עובדי סיעוד לפי מדינות מוצא:

דמי תיווך ממוצעים לפי ארץ מוצא:

פיליפינים - \$6,599

דר' אסיה - \$9,877

מז' אירופה - \$8,625

ממוצע שנתי משוקלל - \$8,428

ממוצע דמי התיווך ששולמו בישראל - \$4,926

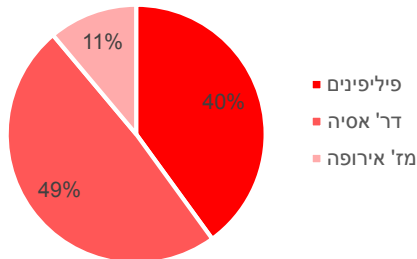
ממוצע דמי התיווך ששולמו בארץ המוצא - \$5,573

ממוצע דמי תיווך לנשים - \$6,670

ממוצע דמי תיווך לגברים - \$8,964

שנת 2012

התפלגות עובדי סיעוד לפי מדינות מוצא:

דמי תיווך ממוצעים לפי ארץ מוצא:

פיליפינים - \$6,993

דר' אסיה - \$9,564

מז' אירופה - \$7,750

ממוצע שנתי משוקלל - \$8,336

ממוצע דמי התיווך ששולמו בישראל - \$5,101

ממוצע דמי התיווך ששולמו בארץ המוצא - \$6,085

ממוצע דמי תיווך לנשים - \$7,064

ממוצע דמי תיווך לגברים - \$10,376